

Motion till riksdagen 2005/06:Kr233

av **Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)**

Kulturpolitiken

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Det lär aldrig ha funnits så mycket kultur i Sverige som i dag. Allt fler går på teater och konserter, köper böcker, ser på film, besöker bibliotek, museer, konstutställningar, går kurser och lyssnar på musik. Kulturen hjälper oss att ställa frågor – och kanske ge svar – om livet och vad det är att vara människa.

Kulturen måste få utvecklas mer på sina egna villkor för att kunna vara en fri och utmanande kraft i samhället. Större delen av vårt kulturliv lever vi – och lever gott – på marknadens villkor. Men viktiga delar av kulturen behöver också omfattande stöd från det allmänna. Bibliotek, opera, konstnärlig dans, symfoniorkestrar och bildkonst är exempel på kulturverksamheter som skulle ha svårt att överleva på marknadsmässiga villkor. Våra nationella scener och museer behöver också extra stöd. Samverkan mellan de stora nationella och regionala institutionerna och de fria grupperna är stimulerande i båda riktningarna och skulle kunna utvecklas än mer.

Kvalificerade utbildningar inom konstnärliga yrken är en självklar uppgift för staten att garantera. Att ge kulturskapare goda möjligheter att verka är också en offentlig uppgift. De förslag som vi presenterar i denna motion syftar till att förena det enskilda skapandet, sökandet och upplevelsen av kulturen, i ett samhälle som ger förutsättningar för ett fritt kulturliv, utan att använda pekpinningar eller göra kulturskapare eller de som upplever kulturen beroende av politiska beslut och prioriteringar.

Vår utgångspunkt är att staten skall koncentrera sina kulturpolitiska insatser till i princip tre områden.

- 1) Värna vårt gemensamma kulturarv.
- 2) Ge landets kulturskapare goda förutsättningar för sitt konstnärsarbete.
- 3) Främja barn- och ungdomskultur.

Funktionshindrades självklara rätt till tillgång på ett rikt och varierat kulturliv betonas också.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
2	Innehållsförteckning	2
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	(S)tillstånd för kultur.....	5
5	Moderata utgångspunkter	5
6	Fem prioriterade områden.....	7
7	Kulturarvs- och kulturmiljöfrågor	9
8	Museer.....	10
9	Litteratur och bibliotek	12
10	Teater.....	13
11	Dans.....	14
12	Musik.....	14
13	Film	15
14	Form och design	16
15	Ge kulturskaparna verktyg att överleva	18
16	Funktionshindrade och kulturen	18
17	Medierna.....	19

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgångspunkten för kulturpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till Göteborgsoperan, Malmö opera och musikteater, länsmusiken, Kungl. Operan och Kungl. Dramatiska Teatern.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för kulturskapare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till de nationella museerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kultursatsning i grundskolorna.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minska hyreskostnaden för kulturinstitutioner.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturarvet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kulturmiljön.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om museipolitiken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hyreskostnader för de statliga museerna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fria entréer för vuxna på de statliga museerna.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om litteraturens betydelse.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bibliotekslagen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om teatern.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stödet till de fria grupperna.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fler föreställningar på landets statliga teatrar bör sändas via public service.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dansen och stödet till de fria dansgrupperna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om musiken.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkmusiken och visan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om filmen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt filmavtal.

Fel! Okänt namn på

22. Riksdagen beslutar att avskaffa filmcensuren för vuxna i enlighet med vad som anförs i motionen.²
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om form och design.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mötesplatser för design och formgivning.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om entreprenörskap inom kultursektorn.¹
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om funktionshindrade och kulturen.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rollen för public service i det nya medielandskapet.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansieringen av public service.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om digitaliseringen av marknätet.²
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Utbildningsradion.

¹ Yrkandena 5 och 25 hänvisade till UbU.

² Yrkandena 22 och 29 hänvisade till KU.

4 (S)tillastående kultur

Det är uppenbart att även Kultursverige under lång tid tvingats vänja sig vid en maktfullkomlig socialdemokrati. Önskan efter något nytt är stor. Den socialdemokratiska regeringen ser till att framför allt egna partivänner placeras i kulturinstitutionernas styrelser och nämnder. Den undersökning som moderata kulturkommittén gjorde i februari 2005 visar att den socialdemokratiska dominansen är förkrossande.

Stora delar av Kultursverige har de senaste åren fått känna av ett allt snålare klimat, vad den socialdemokratiska regeringen än försöker hävda. På vissa områden har man satsat, det skall erkännas. Det har handlat om dyra museiflytter, fria entréer för vuxna och vidlyftiga projekt som markbunden digital-tv. Men grundläggande statliga ansvarsområden – som värden av vårt kulturarv och känsliga kulturmiljöer, resurser till forskning inom kultur och humaniora, översyn av trygghetssystemen och pensionsåtaganden – har i stället mött en initiativlös och oförstående socialdemokrati.

Till problembilden hör också en stillastående arbetsmarknad, där många inte vågar lämna fasta anställningar och därmed blockerar för andra som fastnar i eviga och osäkra projektanställningar.

Samtidigt som kulturpolitiken stått och stampat har Socialdemokraterna däremot sört för att det egna partifolket fått centrala poster inom olika kulturinstitutioner. En genomgång av Statskalendern 2004 ger en tydlig bild av detta. Totalt handlar det om 59 uppdrag, där Socialdemokraterna tagit hand om 40 uppdrag (68 procent). Moderaterna har nio (15 procent), Centern fyra (sju procent), Folkpartiet tre (fem procent), Kristdemokraterna två (tre procent) och Vänstern ett uppdrag (två procent).

Av 16 ordförandeposter i kulturinstitutioner har 13 gått till utpräglade politiker, varav den socialdemokratiska dominansen är total. Skulle posterna i stället ha fördelats proportionellt, enligt valresultatet, hade Socialdemokraterna haft 23 styrelseplatser och sex ordförandeposter i stället för de 40 platser och 13 ordförandeposter som man lagt beslag på i dag. Moderaterna, som i dag inte har en enda ordförande, skulle ha haft minst två sådana uppdrag.

En mycket viktig uppgift för en kommande borgerlig regering blir, mot bakgrund av det närmast enpartistatsmässiga beteende som kännetecknar socialdemokratin i Sverige, att snarast se över reglerna för utnämningar av ordförande och styrelseledamöter och på vilka meriter detta sker. Vi ser med stor oro på den ökade politiseringen som vi tror hämmar ett fritt och självständigt kulturliv.

5 Moderata utgångspunkter

Kultur handlar om kreativitet, upplevelser, tankeutbyte, bildning, engagemang. Kultur handlar alltid om människor och deras liv: om att uppleva, om att bli berörd, om att värna och om att skapa. Kulturen betonar andra värden

Fel! Okänt namn på

än vad vi vanligen betraktar som strikt materiella och har därför stor betydelse för ett humanistiskt och demokratiskt samhälle.

Ett rikt kulturliv har en vitaliserande effekt på samhället som helhet: på vetenskap och forskning, på näringsliv, hälsa och ekonomi. Ett vitalt kulturliv bidrar också till att människor väljer att stanna kvar eller att bosätta sig i en region.

Ett rikt och vitalt kulturliv är också tecken på ett samhälle som är humant och som tar hänsyn till att alla människor är olika och har olika önskemål, smak, intressen och åsikter.

Kulturens betydelse kräver därför att vi bevakar att kulturen får goda betingelser. Detta ansvar åligger det allmänna om inte kulturen kan göras tillgänglig på annat sätt.

Förnyelse inom kulturområdet är nödvändig för att inte arbetsformerna skall stelna och visionerna glömmas bort. Stiftelsen framtidens kultur har bl.a. i sin slutrapport "Förnyelse är möjligt" granskat kulturinstitutionerna och lyft fram flera intressanta förslag till förnyelse. Ett sådant är projektfaddrar, som skulle kunna fungera som länkar mellan konstutövare och institutioner, ett annat förslag gäller pilotprojekt där kulturinstitutioner skulle kunna samarbeta mer intimt med frivilliga krafter och lokal amatörkultur och en utredning om hur kulturarvsinstitutioner kan öka sina sponsorintäkter. Det är här idéer från Stiftelsen framtidens kultur som vi tycker är värda att utveckla.

Kulturarvet i dess många former är ett samhälles gemensamma minne. Därför har staten ett extra ansvar på detta område. Det är viktigt att arvet brukas och vävs ihop med det nya som skapas. Museernas uppgift är att samla, vårda och visa. Det kräver satsningar på god pedagogik och att även de väl inarbetade institutionerna öppnar sig för den nya teknikens landvinningar. Ett kultursamhälle vårdar sina bibliotek, arkiv och andra dokumentations- och föremålssamlingar. De är nödvändiga för såväl forskning, utbildning som folkbildning.

Kulturen kan sägas bestå av två delar: att ta del av och att ta del i kulturverksamhet. Professionella utövare är viktiga för att publiken skall kunna njuta av ett utbud av hög klass men också för att erbjuda goda förebilder.

Skolan är en av de viktigaste kulturinstitutionerna, och barn och ungdomar är också flitiga kulturkonsumenter. I skolan kan alla nås på lika villkor – oavsett hemförhållanden och bakgrund. Ordinarie undervisning skall ge grundläggande kunskaper i musik, historia, litteratur, bild och slöjd. I skolan kan eleverna bibringas kunskaper om den egna och andras kulturer. Traditioner och händelser i vardagssamhället får därmed en förklaring. Samtidigt är det viktigt att eleverna tränas i kritisk granskning, även av kultur.

Det är därför man också kan hävda att besök på museer och arkiv bör vara kostnadsfria t o m gymnasieåldern och att alla elever bör få ta del av utställningar, konst, musik, teater och dans under skoltiden, utan att brist på ekonomiska resurser skall utgöra ett hinder.

Vuxna har å sin sida förmåga att göra egna val när det gäller kulturaktiviteter. Det är inte det offentliga uppgift att styra kulturvalen, men däremot att stödja delar av kulturverksamheten.

Förvaltandet av kulturarvet betalas gemensamt, men bruket av kulturutbudet måste vara vars och ens eget beslut och prioritering.

6 Fem prioriterade områden

I samband med vårpropositionen i maj 2005 presenterade vi konkreta förslag inom kulturen som innebär rejäla satsningar på områden, som vi anser har förfördelats under de senaste åren.

1) Vi har tidigare år föreslagit extra statligt stöd till Göteborgsoperan och Malmöoperan och länsmusikerna, institutioner som har stor regional betydelse men också stora ekonomiska svårigheter. Vi föreslår nu också att våra nationella scener, bl.a. Kungliga Operan och Kungliga Dramatiska Teatern ges extra anslag. Båda dessa institutioner har ett nationellt uppdrag att framföra såväl klassiska verk som nyskriven svensk och utländsk opera, balett och drama. Men också opera, balett och drama för barn och ungdom.

De ekonomiska problemen för våra nationalscener har de senaste åren blivit alltmer akuta. Inte minst hyreskostnaderna tär på institutionernas ekonomi. Den publika verksamheten måste komma i första hand. De medel som vi vill tillföra institutionerna skall därför användas till produktioner. Den satsning vi föreslår på de nationella scenerna kompletteras också med en satsning på landets regionorkestrar. Vår tidigare satsning på de fria dans- och teatergrupperna kvarstår självfallet.

Sammantaget innebär de moderata förslagen att svenskt kulturliv skulle kunna stå väl rustat att möta ett allt större intresse för kultur och kulturyttringar. Satsningen innebär ett tillskott till Kungliga Operan och Kungliga Dramatiska Teatern på 40 miljoner kronor per år som skall fördelas proportionellt mellan de båda institutionerna. Det innebär att Operan erhåller ett extra stöd på 25 miljoner kronor per år och Dramaten erhåller ett tillskott på 15 miljoner kronor per år, utöver det ordinarie statliga stödet.

2) För ett antal år sedan larmade teaterfolk och museianställda om hoten mot de historiskt värdefulla museiföremålen vid Sveriges Teatermuseum. Världsunika teaterföremål ruttnar mer eller mindre bort framför våra ögon. Teatermuseet är tyvärr bara ett av många exempel på bristande resurser och oklara ansvarsförhållanden som leder till att många av våra kulturskatter riskerar att skadas eller för alltid försvinna.

Brandrisken är överhängande även på många av våra stora nationella museer. Vårt nationella arv kan bokstavigt talat lätt försvinna upp i rök. Många museer saknar också goda och ändamålsenliga arkiv- och lagringsmöjligheter, vilket innebär risk för att föremål förstörs och kunskaper försvinner för alltid. Trots många larmrapporter har den socialdemokratiska regeringen valt att blunda för de allt större problemen.

Vi föreslår därför att drygt 80 miljoner kronor per år tillförs de nationella museerna att fördelas dem emellan efter ansökan. Pengarna skall användas till att säkra vårt kulturarv och de unika skatter som landets nationella museer hyser. Det kan handla om att brandsäkra lokaler, att förbättra arkiven eller på

Fel! Okänt namn på

annat sätt tillse att museets samlingar förvaras och visas på säkrast tänkbara sätt.

3) Landets kulturskapare lever i många fall under ekonomiskt svåra förhållanden. Kulturskapare är i högsta grad en del av den så kallade nya ekonomin, med sporadiska och ojämna inkomster och varierande arbetsgivare/uppdragsgivare. Det socialdemokratiskt uppbyggda socialförsäkringssystemet är däremot anpassat till en tid då de flesta arbetade nio till fem och på samma plats hela livet. Samma förhållande gäller skattesystemet och regler kring småföretagare – faktum är ju att många kulturskapare i ordets egentliga mening är småföretagare.

Vi moderater har därför en lång rad förslag som skulle förbättra villkoren. Det handlar om förändrade skatteregler, anpassning av ersättningsregler och ett större hänsynstagande till den mycket speciella situation som många kulturskapare lever i. Det handlar om att kunna leva på sitt skapande och inte bara vara hänvisad till stipendier eller politikernas nyckfullhet. Detaljer kring våra förslag återfinns i motion 2005/06:Kr252 Kulturskaparnas villkor av Kent Olsson m.fl. (m).

4) Den fjärde stora satsningen handlar om mer kultur för barn och ungdomar. Tillgången på kultur varierar kraftigt mellan kommunerna och även inom kommunerna. Ofta är det just kulturen som får maka på sig när sparkvoten skall fyllas. Vi föreslår därför en kultursatsning på landets grundskolor i form av ett statligt stöd, som skolor runt om i landet får söka, till olika kulturella aktiviteter för skolbarn. Denna kulturella skolsatsning syftar till att grundskoleelever – med god pedagogik – skall få ta del av professionell kultur i form av teater, dans, konst, museiverksamhet etc. Satsningen, som är permanent, skall göra kulturen till en naturlig och viktig del i barns vardag. Vi har i budgeten satt av 170 miljoner kronor för denna kulturella satsning.

5) Hyreskostnaderna är ett stort problem för kulturinstitutionerna och går inte sällan ut över verksamheterna. Frågan om hyressättning för s.k. ändamålsfastigheter måste snarast få en lösning, där berörda institutioner får större möjligheter att påverka sina lokalkostnader. De ökande hyreskostnaderna har inneburit eftersatt underhåll och/eller inskränkt kärnverksamhet även för våra ansvarsmuseer. Vi anser inte att överytor, som finns i gamla byggnader av kulturella och historiska skäl, bör belasta hyran. En översyn bör snarast tillsättas för att kartlägga vilka ytor respektive institution behöver och vilka man ej har användning för i sin verksamhet. Denna översyn bör vara klar inom ett år. Under 2006 tillför vi 50 miljoner kronor för att minska hyreskostnaderna som en början innan utredningen är klar.

Dessa fem satsningar innebär en tydlig injektion i det svenska kulturlivet som vi vet är behövliga och dessutom efterlängtrade av såväl dem som arbetar inom kulturen som de som vill njuta av den.

Vi vill också påpeka att vi moderater i flera kommittémotioner beskriver ett antal områden där vi presenterar våra förslag. Det gäller bl.a. sponsring av kultur, ungdomsfrågor, kulturskaparnas villkor, idrott, folkbildning, medier samt form och design.

7 Kulturarvs- och kulturmiljöfrågor

Kulturarvet är grunden vi står på, våra minnesnycklar. Genom kunskap om våra rötter kan vi bygga upp trygghet och identitet, veta var vi kommer ifrån och bättre förstå vart vi är på väg. Kunskapen om det förflutna ger också perspektiv på vår egen tid och respekt för gångna och kommande generationers liv och arbete. Kunskapen skapar också tolerans och förståelse för andras kulturarv. Kulturarv inbjuder till spännande upptäcktsfärder i tid och rum.

Den lokala historien, kulturarvet i den egna hembygden, är den första kontakten varje människa får med det vi kallar kulturarv. Det lokala kulturarvet brukar också skapa det största intresset och engagemanget. Det breda intresset för kulturmiljöfrågor manifesteras genom det livliga arbete och engagemang som sker bl.a. inom ramen för alla landets frivilliga hembygdsföreningar. Där vårdas och förvaltas också en stor kunskap. Det lokala perspektivet skall vara vägledande t.ex. när man väljer de kulturmiljöer som bör vårdas och/eller skyddas.

Inget kan ersätta det folkliga och frivilliga engagemanget. Men staten har ett stort ansvar för att Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och länsmuseumerna får goda ekonomiska förutsättningar att värna vårt kulturarv.

Vi vill också understryka det enskilda ägandets betydelse för bevarandet av kulturarvet. Även enskilda ägare skall därför kunna få bidrag. Vid en kulturmiljöförklaring skall ägaren tillförsäkras ekonomisk ersättning, efter en rimlighetsbedömning.

Privata fastighetsägare skall kunna få renoveringsstöd för att kunna bevara byggnader som är värdefulla för vår kulturmiljö. Även kommuner skall kunna ge bidrag till insatser för kulturmiljön. Nedsättning av taxeringsvärden skall kunna göras för att möjliggöra att insatserna inte blir orimligt betungande. Ägaransvaret utgör en positiv kraft i kulturvårdsarbetet, men kan ibland behöva förstärkas. Pedagogiska upplysningsinsatser är då att föredra framför myndighetspåbud. Länsmuseumernas kompetens bör kunna användas i detta sammanhang.

Ansvar för kulturmiljöfrågorna ligger i dag hos många olika instanser. När det gäller arkeologi är såväl länsstyrelser, länsmuseum och Riksantikvarieämbetet som kommuner och enskilda byggherrar och markägare inblandade.

Vi anser att Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR11 Arkeologi på uppdrag är, även om den presenterades för tre år sedan, lika aktuell och en god utgångspunkt för en genomgripande utredning om hur den arkeologiska verksamheten skall organiseras och finansieras i framtiden.

Riksantikvarieämbetets (RAÄ) roll skall renodlas till att vara central sektorsmyndighet, utan egna genomföranderesurser. RAÄ skall inte ägna sig åt arkeologiska undersökningar i egen regi. Lagen om offentlig upphandling (LOU) skall tillämpas vid upphandling av arkeologiska undersökningar. Privata alternativ, som kan bidra till metodutveckling och rationaliseringar, skall uppmuntras, förenat med starka krav på vetenskaplighet. Arbetsföretagets kostnader för undersökningen skall kunna vägas mot dess omfattning. Kostnaden för undersökningar som krävs för att privata fastigheter skall kunna

Fel! Okänt namn på

exploateras skall stå i rimlig proportion till exploateringens lönsamhet. Överkostnader skall täckas med statliga eller andra bidrag.

Vi vill också än en gång peka på det stora behovet av hantverkare, inte minst för att värna värden av vår kulturmiljö. Inom fältet kulturhantverk/kulturvård saknas i dag bildhuggare, glasblåsare, förgyllare, tapetserare, kakelugnsmakare, tenngjutare, träbildshuggare, glasmästare, stuckatörer, handvävare, konstbrodörer, murare och möbelrenoverare. Listan kan de facto göras betydligt längre. Därtill är medelåldern inom många hantverksyrken hög, runt 100 000 hantverkare beräknas gå i pension inom fem till tio år. Risken är nu stor att deras kunnande inte hinner föras över till en ny generation. Det är en angelägen uppgift för Kulturdepartementet, i samarbete med Utbildningsdepartementet och näringslivets organisationer, att säkra utbildningar inom hantverksområdena. Från Finland kan hämtas goda exempel på hur utbildningen organiseras för hantverksyrkena.

Avslutningsvis vill vi konstatera att flytten av Riksantikvarieämbetet är olycklig och ogenomtänkt. Inte för att myndigheten skall flytta just till Visby, utan för att flytten i sig riskerar att utarma myndigheten, vilket i sin tur riskerar att menligt påverka RAÄ:s uppgifter att värna vårt kulturarv.

8 Museer

Våra stora nationella museer som Nationalmuseum, Moderna museet, Naturhistoriska riksmuseet, Nordiska museet och Historiska museet har liksom Statens försvarshistoriska museer stort ansvar för bevarandet av vårt svenska kulturarv.

På det regionala planet fyller de 21 läns museerna uppgiften som regionala resurs- och kunskapscentra för kulturarvsområdet. För att kunna fullgöra sitt uppdrag förutsätts ett länsmuseum ha bred kompetens inom arkeologi, etnologi, historia, byggnadshistoria, konsthistoria, kulturlandskap, föremål, kulturhistoriskt foto och arkiv samt i kulturhistorisk kunskapsuppbyggnad och dokumentation. En diger uppgift som kräver såväl ämneskompetens som specialistkunskap på alla berörda områden.

I dag präglas museernas verksamhet av ekonomisk osäkerhet, vilket i hög grad påverkar värden av föremålen. Stora delar av verksamheterna är dessutom beroende av arbetsmarknadsmedel genom enskilda projekt som ofta startas av sysselsättningsskäl. Sesamprojektet, Kulturarvs-IT samt skog och historia är exempel på detta. Dessa projekt är tidsbestämda och direkt kopplade till arbetsmarknadspolitiken, och verksamheterna upphör ofta innan själva projekten till sitt innehåll är avslutade. Det är ett slöseri både med mänskliga resurser och med arbetsmarknadspolitiska medel. Den ekonomiska neddragningen på kulturarvsområdet och arbetsmarknadspolitiken har också inneburit att de fasta anställningarna inom stora delar av kultursektorn blir allt färre. Den grupp som går på projektanställningar ökar däremot. De senaste årens indragningar har också lett till att forskningen har minskat. Det får i sin

Fel! Okänt namn på

tur allvarliga konsekvenser för utställningsverksamheten, kompetensen riskerar att gå förlorad.

När det gäller Statens försvarshistoriska museer är det viktigt att ta hänsyn till den stora omvandling som försvaret nu genomgår och vid avveckling av förband också avsätta medel till det som skall bevaras av kulturhistoriska skäl.

Museerna är en av våra viktigaste förvaltare av det gemensamma arvet, av våra minnesnycklar. Sektorn präglas av en bred folklig uppslutning. Många frivilliga krafter ägnas åt hembygdsföreningarna, men också åt specialmuseer av olika slag. Det kan noteras att den vedertagna definitionen av museum utestänger merparten av dessa från att delta i exempelvis gemensamma marknadsföringsprojekt. Deras framtid är många gånger osäker. Möjligheter för dem som gör en arbetsinsats för kulturarvet, t.ex. genom att få göra avdrag för sina kostnader på samma sätt som idrottsengagerade, skulle på sikt kunna fungera som ett verkningsfullt kulturstöd. Museer, som i dag inte kan räkna med bidrag från stat eller kommun, skulle på så sätt få hjälp att utveckla sin verksamhet.

Vi moderater anser att den statliga museisektorn behöver en tydligare struktur. Ansvaret för museerna är i dag spritt över kommuner, landsting, Kulturrådet och Kulturdepartementet. Därtill finns en rad privata museer. Begreppet ”nationella uppdrag” behöver utvecklas på museiområdet, samarbetet mellan museerna öka och den statliga finansieringen regleras i fleråriga avtal. En stor del av den s.k. museikrisen i dag har troligen sina rötter i de ettåriga anslagen – anslag, som dessutom borde analyseras och stämmas av mot uppdragen, åtminstone en gång under avtalsperioden.

Myndighetsfunktionerna kan samordnas, samtidigt som den utåtriktade verksamheten präglas av decentralisering och fördelat ansvar. Behovet av stödfunktioner, som administration och lönehantering, kan i många fall lösas genom upphandling. Gemensamma magasin skulle kunna erbjuda rationella förvaringsmöjligheter för känsliga föremål.

Vi vill poängtera museernas betydelse för forskningen. Vi vill också understryka vikten av att de ges goda förutsättningar att kunna bedriva forskning.

Den s.k. museireformen, med fri entré för vuxna på vissa statliga museer, bör avskaffas. Staten ”erbjuder” fri entré genom att använda skatteintäkter. Detta är ogörligt för andra museer, vilket skapar en snedvridning av villkoren på museiområdet som vi inte kan acceptera. Mindre, lokala och regionala museer får nu troligen allt svårare att ta ut en avgift. Entréavgifter och ideellt engagemang är avgörande för många museers överlevnad. Det är viktigt att hushålla med skattebetalarnas pengar, och för oss moderater är det viktigare att satsa resurser på forskning, vård av föremål och utveckling av museipädagogik än fri entré för vuxna.

Fel! Okänt namn på

9 Litteratur och bibliotek

Boken är en viktig kulturbärare, men den är också en symbol för det fria ordet och tryckfriheten. Genom litteraturen har idéer skapats, tankar brutits mot varandra och gränslöshet uppstått. Tidig kontakt med litteraturen kan lägga grunden till ett framtida brett kulturintresse.

Bokutgivningen är stor i Sverige, i genomsnitt ges det ut en bok i timmen, dygnet runt, vardag som helgdag, året om. Den centralistiska trenden har också vänt, enligt Svensk Bokhandlareförening. Nu öppnas åter små boklådor på olika håll i landet.

Vår bestämda åsikt är att statsmakterna i så liten utsträckning som möjligt skall reglera det fria ordet. Av detta följer att det skall råda fri etableringsrätt för bokhandeln; många utgivningsformer och försäljningskanaler stimulerar försäljningen och därmed läsandet.

Författare skall precis som andra kulturskapare, genom ändrade och förenklade skatteregler, ges bättre möjligheter att leva på sitt författarskap. Genom våra förslag skulle även författare och illustratörer bättre kunna leva på sitt skapande, utan att behöva vara så starkt beroende av stipendier och statliga förmåner. Biblioteksersättningen är en viktig inkomstkälla för författare. Även de författare som publiceras i tidskrifter skall få del av de upphovsrättsliga ersättningarna.

Biblioteken, både folkbiblioteken och skolbiblioteken, är viktiga kulturinstitutioner. En av bibliotekens viktigaste roller är att agera folkbildare och därmed verka för utlåning även av den ”smalare” litteraturen. Huvudmännen skall uppmuntras att utnyttja de möjligheter som informationstekniken erbjuder. Samarbete mellan bibliotek – inte minst mellan skolbiblioteken och folkbiblioteken – skall stimuleras. Regionala biblioteksfunktioner kan upphandlas, liksom driften av folkbibliotek. Vi ser positivt på möjligheten till boklån på flera platser, arbetsplatser och sjukhus är några exempel.

Inom bokvärlden händer mycket nytt på teknikområdet. Många bibliotek erbjuder lässugna att ladda ned en bok på datorn. Uppläsningar på cd och kassett är också populära.

Bibliotekslagen är i dag onödig, eftersom den de facto egentligen inte garanterar någonting, varken kvalitativt eller kvantitativt. Lagen kan i stället vara ett hinder för förnyelse och mångfald.

Vi tror att ett avskaffande av bibliotekslagen kan främja tillkomsten av andra former av biblioteksverksamhet. Olika driftsformer och olika profilering skulle ges större utrymme. Samarbete med frivilliga organisationer och skapande av vänföreningar kan locka nya läsare till biblioteken och öka bibliotekens möjligheter att profilera sig. På olika håll i landet har man infört ”bibliotek på entreprenad”, filialer som drivs av privata företagare i samarbete med kommunens bibliotek. Generösa och flexibla öppettider och annan service kan förenkla boklånen för medborgarna och öka läslusten.

Det är också viktigt att biblioteken erbjuder litteratur som speglar det politiska fältet. En undersökning gjord av Johan Norberg och Björn Wallace, hösten 2004, visade att ”vänsterböcker” – i meningen kritik mot ekonomisk liberalism – köps in i betydligt högre utsträckning än ”högerlitteratur”.

10 Teater

Teater som kulturell uttrycksform kan vara såväl underhållning som debatt. I teatern tas de eviga relationsproblemen upp, men pjäserna utgör också tidsdokument, som måste förvaltas.

Teater är det som uppstår i mötet mellan de agerande och publiken. Spel för mer eller mindre tomma salonger kan knappast kallas teater. Det är alltså viktigt för båda parter att de som producerar teater känner sin publik och dess förväntningar, samtidigt som man skapar utifrån egna konstnärliga utgångspunkter. Teater måste spela både smalt och brett. Här har såväl länsteaterinstitutionerna som Riksteatern en viktig roll.

Mycket av förnyelse sker genom oberoende s.k. fria grupper. De svarar också för en mycket stor del av det utbud som riktas till skolor och ungdomsgrupper. Det bör vara en självklarhet att man underlättar dessa gruppers innovativa verksamheter. Fria grupper har därtill en bredare rekrytering, såväl socialt som etniskt. Denna bredd är till fördel för såväl val av repertoar som publikens möjligheter att få ta del av allsidig och engagerande teater.

Anslaget till de fria teatergrupperna behöver ökas.

Teater bör vara ett naturligt inslag i skolans kulturförmedling. Teater kan vara ett verksamt pedagogiskt instrument. Unga människor måste också få lära känna professionell teater, s.k. dramalek är inte tillräckligt.

Liksom på andra områden inom kulturen finns ett statligt gemensamt ansvar för förvaltandet av teaterarvet. Genom en samverkan om distribution, teknik m.m. borde arrangörer och regionbaserade teatrar kunna bygga ett nätverk som både skapar valfrihet och ger ett bredare utbud. Gemensamt skulle man också kunna svara för specialensembler som var och en är för små för att kunna härbärgera, t.ex. musikal- och dansensembler.

Ett specialfall inom teatersfären utgör musikteatern. Förutom nationalscener bör det ligga i en kulturnations intresse att garantera existensen för ett par musikteatrar som ges en god möjlighet att täcka landet med sin verksamhet.

Levande teater och teater via elektroniska medier eller film är inte det samma. Transmitterad teater (överförd utan anpassning till annat medium) ger oftast en kvalitativt mycket sämre upplevelse. Anpassade föreställningar ger mycket mera, men är också kostsammare. Genom samarbete mellan teatrar och medieföretag skulle mycket kunna åstadkommas inom detta område. Ett sådant samarbete skulle ligga i bådats intresse och gagna teaterintresset. Samtidigt skulle delar av landet, som ligger långt från teatercentra, och där t.ex. skolornas elever har svårt att komma till teatern, kunna nås av det utbud som alla till en del är med och betalar. Fler föreställningar från landets statliga teatrar bör sändas via public service.

Fel! Okänt namn på

11 Dans

Intresset för dans – både att titta på och att själv utöva – växer i hela landet, inte minst bland unga. Inrättandet av Dansens Hus har sannolikt betytt mycket för att inspirera och öka kunskaperna om dans som konstform.

Vi anser att Sverige bör ha ett antal regionalt placerade danskompanier med bredd, danskompanier som kan täcka en stor del av landet med sin verksamhet utan alltför långa resor för agerande eller publik. Dessa professionella danstrupper kan tjäna som förebilder för andra dansare och samverka i en danstrupp, som skulle kunna ge hela landet ett större utbud.

För att även i framtiden garantera en hög professionell nivå på våra dansare måste staten sörja för möjligheterna att ha dansklasser på elitnivå. Det är t.ex. inte rimligt att Kungliga Svenska Balettskolan måste fylla en normal klasstorlek på ca 30 danselever för att skolan skall få full ekonomisk täckning.

Dansen är en konstform som, likt musiken, kan spela en väsentlig roll i skolan och i olika terapiformer och därför borde nyttjas bättre även i dessa sammanhang.

De fria dansgrupperna i Sverige har kraftigt ökat sin publik och står – jämfört med dansinstitutionerna – nu för 50 procent av publiken och 70 procent av föreställningarna (Kulturrådets statistik). Däremot får de bara en bråkdel av det offentliga stödet. Vi anser att det stöd som i dag går till de fria dansgrupperna bör höjas.

12 Musik

Musiken finns i dag överallt i vardagslivet. Inte minst ungdomskulturen är präglad av musiken. I muskarvet finns också en mycket rik skatt av folkmusik. Detta är en del av Sveriges kulturella identitet och historia och bör särskilt uppmärksammas.

Musiken är och har alltid varit en viktig del i förskolans och skolans verksamhet. Den spelar en stor roll inte bara som ett ämne som skänker avkoppling och ger ombyte, utan kan, rätt använd, liksom många andra kulturformer, vara ett mycket verksamt pedagogiskt verktyg. Viktigt är att alla barn får en chans att efter sin förmåga aktivt delta i musikverksamhet.

I ett system med fria skolor finns också en helt annan möjlighet att skapa skolor med en egen kulturprofil, t.ex. med musik som viktigaste inslag. Alla möjligheter måste tas till vara för ett bra samarbete mellan kommunala musikskolor, privata musiklärare och aktiva musiker i traktens olika musikinstitutioner. En viktig gren inom sådan verksamhet är den som bedrivs t.ex. av kyrkor och religiösa samfund. Många av dagens främsta musiker har börjat sin bana där.

I vårt land finns ett stort antal orkestrar. En del har sitt ursprung långt bak i tiden, t.ex. Hovkapellet och små kammarensembler som bedrivit kontinuerlig musikverksamhet i flera sekler. Andra orkestrar startades under 1800-talet i

de snabbt växande städerna, där kulturefterfrågan ökade. I det tidiga 1900-talet tillkom genom lokala initiativ symfoniorkestrar, i Norrköping, Gävle och Helsingborg. Dessa har haft – och har – en mycket stor betydelse för landets musikliv, men har, kanske just genom att de tillkommit på privat initiativ och inte i ett nationellt och offentligt sammanhang, av regeringen inte givits den uppmärksamhet som de gjort sig förtjänta av. För den nationella musikpolitiken utgör de stora orkestrarna viktiga resurscentrum i ett nätverk som även består av mindre, regionala ensembler.

Länsmusiken är organiserad på olika sätt i olika delar av landet. Ursprunget finns oftast i den gamla militärmusiken, som omvandlades till Regionmusiken och därefter till Länsmusiken. Förutsättningarna var dock mycket skiftande vid bildandet av den nya Länsmusiken. När sedan organisationen med länsmusik startade blev fördelningen av medel haltande. Camerata Roman i Kalmar län är exempel på en kammarorkester som just drabbats av den här konstruktionen.

Den svenska visan sitter djupt i folksjälen och är en viktig del av vårt kulturarv. Vi har en stor visskatt, från vaggvisor till visor som sjungs vid begravningar, som följer oss hela livet. Vi anser att det är dags att bevara och utveckla visan i Sverige. I Västervik finns goda förutsättningar för att bygga upp ett kunskapscentrum kring visan. Viss utbildning, liksom kunskapsinsamling och forskning, skulle kunna bedrivas där. Möjligheterna att bygga upp ett nationellt centrum för visan måste prövas.

13 Film

Det som i dagligt tal kallas film har funnits i över hundra år. Filmen som konstform har dock mycket sent fått ett erkännande som en egen kulturform. Dokumentärfilmens betydelse som bärare av ett kulturarv väntar fortfarande på ett erkännande.

Filmen kan, som en del av de rörliga bildmedierna, hjälpa till att förmedla andra kulturformers yttringar, t.ex. skådespel. För utbildningssektorn har rörliga bilder i film och andra närbesläktade medier, fått en ökad betydelse både som kunskapsförmedlare och som arbetsredskap i det egna skapandet.

Tendensen de senaste åren är att allt färre ser film på bio. År 2004 såldes för första gången fler dvd-filmer (18 miljoner) än biobiljetter. Därtill kommer sju miljoner sålda VHS-kassetter. Ökad konkurrens genom dvd, hembio, nedladdning och tv är en viktig förklaring till den begynnande biografkrisen. Nedgången påverkar också finansieringen av filmavtalet, eftersom biograferna, genom biljettförsäljningen, är en viktig finansierare.

Filmbranschen är en småföretagarbransch, det visar inte minst det uppsving som regionalt producerad film (t.ex. Film i Väst) ger. De regionala produktionscentrum, som vuxit fram på olika håll i landet, ger såväl nya företag som jobb.

Fel! Okänt namn på

Den statliga insatsen är i dag betydligt mindre än den regionala motprestationen, men det ligger ingen vinst i att kriga mellan olika regioner. I stället bör vi koncentrera oss på att få ut mer svensk film till utlandet.

Att producera film är kostsamt och riskfyllt. Få filmer går med rejäl vinst och ett fungerande filmavtal mellan staten och branschens olika aktörer är i dagsläget nödvändigt. Inom branschen pågår dock diskussioner kring den framtida finansieringen, ett exempel på detta är att Filminstitutets (SFI) stöd till kommersiell film skulle kunna förändras och producenten bakom en succéfilm dela med sig av intäkterna till institutet. Därmed skulle SFI få större incitament för att stödja produktioner som kan bli stora publikframgångar.

Från moderat håll önskar vi fortsatta diskussioner och idéer som även i framtiden garanterar produktion av svensk kvalitetsfilm, i Sverige.

För att stödja unga filmare och manusförfattare vill vi bilda en särskild fond, bl.a. baserad på de bötesbelopp som Granskningsnämnden för radio och TV i dag dömer ut.

De tidiga periodernas produktion, liksom en del sentida film, har skapat ett filmhistoriskt och kulturhistoriskt arv av mycket stor omfattning. Samtidigt har det material som använts i filmer antingen lett till självdestruktion, brandrisker eller färgförändringar/färgförlust. Videobanden och de digitala medierna representerar ett stort problem. Systemen byts allt snabbare och mediernas lagringsmöjligheter blir allt sämre. Bevarandeproblematiken är med andra ord omfattande.

Stora delar av det filmmaterial som Sveriges Television (SVT) tidigare haft ansvaret för befinner sig sedan några år utomlands, eftersom såväl medel för renovering/säkring som möjligheter till den rent fysiska förvaringen saknats i Sverige. Det är i detta sammanhang viktigt att slå vakt om vårt lands filmhistoriska och därmed även kulturhistoriska arv.

Därför måste steg tas för en effektivisering av vårt lands resurser vad gäller bevarande och lagring av rörliga bilder. Befintliga verksamheter inom SVT, SLBA (Statens ljud- och bildarkiv) och SFI samt den av SFI drivna filmvårdscentralen i Grängesberg (vars uppgift är att restaurera och bevara den icke fiktiva filmen i Sverige) bör slås samman till ett verkligt nationalarkiv för rörliga bilder, liknande det norska nationalarkivet i Mo i Rana.

Den svenska filmcensuren har funnits sedan juni 1911, den äldsta i världen. Endast film som förevisas offentligt på biograf granskas av Statens biografbyrå. Tiderna förändras och distribution av rörliga bilder sker nu i alltfler olika medier och sammanhang. De flesta granskas inte av filmcensuren, som därmed spelat ut sin roll. Vi anser att det är dags att avskaffa förhandsgranskningen, den s.k. filmcensuren, för vuxna.

14 Form och design

Form och design tar allt större plats i våra liv. Industridesign, formgivning och konsthantverk är exempel på några av de olika begrepp som används inom designområdet. Med dagens stora utbud av likartade produkter har de-

Fel! Okänt namn på

sign och form fått en ökad betydelse, och produktutveckling handlar nu om estetik, material, funktion, producentens identitet och brukarens upplevelse.

Design används också alltmer som en arbetsmetod för att lösa problem – och skapa nytta. Därför pratar man i dag inte bara om design på varor, utan även på tjänster, miljöer och processer.

Men för att design inte bara skall bli ett tomt begrepp måste det finnas ett intimt samarbete mellan tekniker och formgivare. Design är ett viktigt konkurrensmedel, och bra design kan bli det strategiska verktyg som gör att både stora och små företag lyckas på marknaden. Intresset för svensk formgivning och design ökar och hör till nya utmaningar i en alltmer globaliserad värld.

Forskningen inom designområdet behöver ges bättre möjligheter. Design är i lika hög grad en kultur- och näringspolitisk fråga som en utbildningsfråga. Forskning om och i design är eftersatt i Sverige och behöver förstärkning.

Det behövs också vidareutbildningar för att öka kunskapen om nya material, miljöanpassade färger och lim eller andra miljökänsliga produkter för aktiva inom olika hantverksyrken och även för att öka kompetensen inom andra yrkesgrupper. Företag skulle kunna ges möjlighet att söka pengar ur en fond, både i form av lån och bidrag.

För att utnyttja de offentliga resurserna på ett bättre sätt är det angeläget att de samlas på färre aktörer. I dag är det ett lapptäcke som är svårt att överblicka. Offentliga medel bör i första hand gå till utbildning och forskning.

Utbildningarna, såväl på design- som hantverksområdet, måste få större inslag av entreprenörskap och affärsmässighet för att öka möjligheterna till självförsörjning. Den bristande affärsinriktningen riskerar att ödelägga förmågan att förse näringslivet med livsviktig kompetens.

Det är också angeläget att höja statusen för svensk hemslöjd. Hantverksarbetet är en viktig beståndsdel för den kulturella identiteten och vårt land kan få ytterligare internationell pondus om hantverk och industri i kombination med design ges ökad betydelse.

Grundutbildningen inom arkitektur på de tekniska högskolorna har stor betydelse för tillgång på kompetenta arkitekter. Men det finns skäl att ifrågasätta om landets arkitektutbildningar har rimliga förutsättningar att genomföra de högt ställda mål som satts upp. I slutet av 1990-talet lät regeringen utvärdera arkitektutbildningen. Studien visade bl.a. att resurserna var otillräckliga och att utbildningen för arkitekter borde förlängas till fem år. Men på detta område har inget skett.

Det är glädjande av ett särskilt råd för arkitekter, form och design har bildats. Det är angeläget att inte låsa fast ansvaret på en institution utan i stället ta till vara den kompetens som redan i dag finns på flera håll i landet. Röhsska museet i Göteborg kan t.ex. få ansvaret för ett område, Arkitekturmuseet, Nationalmuseum och Föreningen Svensk Form för andra områden. Exportrådets roll i sammanhanget bör ses över och ges större utrymme.

Mötesplatser – där företag, designers, konsthantverkare, studenter och brukare – kan träffas och inspireras, behövs på flera håll i landet. SVID (Svensk Industridesign), Svensk Form, Svenska institutet, Svenska Moderådet och Interaktiva Institutet är exempel på organisationer som här skulle kunna sam-

Fel! Okänt namn på

arbete med högskolor, näringsliv och museer. Liksom de övriga nordiska huvudstäderna bör Stockholm husera en centralt placerad mötesplats med exponeringsmöjligheter, information och utbildningsplatser för att kunna bygga vidare på designkompetensen som nationell utvecklingskraft.

15 Ge kulturskaparna verktyg att överleva

I framtiden kommer arbete i allt högre utsträckning att bli något som vi själva måste skapa, det gäller i synnerhet för konstnärliga och kreativa yrken. Många personer med konstnärlig utbildning är – eller hamnar i facket – egna företagare. För somliga går detta smidigt, för andra är det en helt främmande värld.

Intresset för de konstnärliga högskoleutbildningarna – teater, musik, konst, dans och film – ökar men antalet fasta jobb inom den kulturskapande sektorn minskar. Denna trend lär fortsätta.

Många kulturskapare måste försörja sig som frilansare, dvs. bli egna företagare, något de sällan får några praktiska verktyg för under sin mångåriga utbildning. Baskunskaper i juridik, elementär bokföring, skatter, egen marknadsföring, avtalsskrivande och försäljning är i dag ofta nödvändiga för att kunna överleva som kulturskapare.

Antalet nyutbildade kulturskapare med högskoleexamen kommer under många år framöver att vara betydligt större än den grupp som går i pension. Vi är övertygade om att marknaden kan öka för konst, teater, film, dans och annat som rymms inom det vida begreppet kultur. Men då behöver kulturskaparna också en ”verktyglåda”: kunskaper i marknadsföring, kundbearbetning, försäljning, fakturering och skatteregler. Annars riskerar vi att tappa alltför kompetenta ”kulturarbetare” som i stället hamnar mellan stolarna i arbetslöshet eller omskolning.

Att många elever väljer konstnärliga inriktningar redan i gymnasiet är positivt även om de aldrig kommer att kunna välja eller försörja sig på ett konstnärligt yrke. När kunskaperna om kultur ökar blir dessa elever i sin tur kritiska och uppskattande konsumenter till andra som är verksamma inom kulturens värld.

16 Funktionshindrade och kulturen

Det övergripande målet för svensk handikappolitik är delaktighet för alla på jämlika villkor. Inflytande, tillgänglighet och självbestämmande är viktiga principer. Redan i 1974 års kulturpolitiska beslut var ett av målen att särskild hänsyn skulle tas till eftersatta gruppers behov. 1996 års kulturpolitiska beslut kan sägas ställa motsvarande krav eftersom det offentliga skall ”verka för att alla får möjlighet till delaktighet” respektive att ”skapa reella förutsättningar

för alla att använda den”, dvs. kulturen skall vara tillgänglig för funktionshindrade.

Människor med funktionshinder är ingen enhetlig grupp. Man har olika utbildning, kommer från olika familjeförhållanden och olika sociala grupper. Likväl finns det generella förhållanden. Utbudet av kultur och möjligheterna att delta måste därför vara flexibelt.

Tillgängligheten har blivit mycket bättre, men åtskilligt återstår. Hörsel-skadade kan t.ex. upptäcka att ett biobesök inte är värt besväret eftersom filmen inte är textad eller det saknas hörslinga. Döva personer har behov av att kunna skapa och delta i kulturell verksamhet på ett språk de känner sig bekväma med. Tolk kan då behövas i vissa sammanhang. Rullstolsburna kan fortfarande ha svårigheter att ta sig in i vissa teater- eller konsertlokaler. Vi anser att anpassningar för funktionshindrade skall ske i största möjliga utsträckning.

Utbildning är en rättighet i Sverige, men alla har inte samma möjligheter till utbildning. Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) har i uppdrag att förbättra förutsättningarna för utbildning och studier för unga och vuxna med funktionshinder. Förutom att arbeta med information ansvarar Sisus också för vissa stödformer inom utbildningsområdena folkhögskola, universitet och högskola.

Det är få studenter med funktionshinder som går vidare till universitet och högskola enligt Sisus. Och enligt uppgift från Konstfack, Konsthögskolan och Dramatiska institutet är och har antalet studenter med funktionshinder varit litet. Många skolor har handlingsprogram för studenter med funktionshinder, men vi anser att man mera aktivt måste se över möjligheten för fler elever med funktionshinder att ta del av utbildningen.

Synskadade kan inte läsa textremsan till utländska tv-program. Om textremsan läses upp i en särskild ljudkanal skulle dessa problem kunna undanröjas. Inte minst i takt med den nya digitala tv-tekniken måste en sådan utveckling påskyndas. Enligt avtalet med staten om radio och tv skall fler tv-program textas. Vi vill understryka vikten av att detta också sker.

Med nuvarande regler om tillgänglighet för talböcker har t.ex. många föräldrar till barn med funktionshinder inte tillgång till barnens läromedel när de skall stödja och hjälpa sitt barn med skolarbetet hemma. I enlighet med formuleringarna i Salamanca-deklarationen från 1994 bör detta önskemål kunna uppfyllas.

17 Medierna

De senaste decennierna har det svenska medielandskapet genomgått mycket stora omvälvningar. För bara ett par årtionden sedan rådde ett monopol och rigida regleringar inom radio och tv. Så sent som 1987 fanns bara två tv-kanaler och inte förrän i början av 1990-talet tilläts kommersiell radio.

I dag finns en mängd tv- och radiokanaler vid sidan av Sveriges Television och Sveriges Radio. Antalet aktörer på marknaden har vuxit väsentligt. Utbu-

Fel! Okänt namn på

det av radio- och tv-program inom skiftande programgenrer har ökat kraftigt. Bara i höst 2005 kommer det att starta tio nya tv-kanaler i Sverige, enligt en artikel i SvD (4/9-05). Radio- och tv-sändningar kan dessutom numera inte följas enbart via de traditionella apparaterna utan även till exempel via Internet.

Det friare och mer mångfacetterade medielandskapet har delvis drivits fram av den tekniska utvecklingen i sig. Men i mycket hög grad ligger det medvetna politiska beslut bakom. Enligt vår mening har utvecklingen i allt väsentligt varit positiv. Människors möjligheter att välja det program som just de vill lyssna eller titta på har ökat kraftigt. Den ökade mångfalden har också skapat skarp konkurrens till gagn bl.a. för pris och kostnader.

Public service har en viktig roll att spela också i denna förändrade verklighet. Den kommersiella radion och televisionen å ena sidan och radion och televisionen inom public service å den andra kompletterar varandra. Public service centrala uppdrag består, enligt vår uppfattning, i att värna kvalitetsproduktion och program som inte har en direkt, kortsiktig avsättning på en kommersiell marknad, men som ändå är av stort samhällligt värde. Det gäller exempelvis kvalificerade kommenterande program, nyheter, program på minoritetsspråk, drama och televiserade överföringar, t.ex. från våra nationalscener, Kungliga Dramatiska Teatern och Kungliga Operan, samt filmer och barnprogram av hög standard, liksom utbildningsprogram. Breda underhållningsprogram och vissa sportsändningar behöver inte finansieras med offentliga medel för att produceras. Public service-bolagens verksamheter måste koncentreras för att kunna vara starka på områden där de kommersiella intressena för radio och tv är små.

Frågan om finansieringen av den framtida televisionen har blivit aktuell. Förslag finns om en särskild medieavgift. Vi moderater vänder oss mot detta. Vår utgångspunkt är att avgiftsfinansieringen bör avskaffas och att public service-verksamheten finansieras gemensamt av skattemedel på samma sätt som annan verksamhet, som är omistlig för allmänheten.

Den 19 september släcktes det analoga tv-nätet på Gotland. Det följde nedsläckningar i Gävle och Motala under senhösten 2005. I sig är digitaliseringen av tv bra och ger oändliga möjligheter. Men vad vi moderater har reagerat på är det sätt som övergången går till. Sedan 1999 har staten spenderat drygt en miljard kronor på det marksända nätet. Trots de stora investeringarna hade bara ca nio procent av de hushåll i Sverige som enbart tar emot sändningar via det analoga marknätet övergått till digital-tv vid årsskiftet 2005. Socialdemokraterna, som bär huvudansvaret för miljardrullningen, har också helt nonchalerat branschens invändningar mot marknätets alla tekniska svagheter.

Inte heller de experter som avfärdat argumentet att en marksänd digital-tv är den enda förutsättningen för att alla invånare i Sverige skall ges tillgång till den nya tekniken har man lyssnat till. Bland annat har konsultfirman Ernst & Young i en rapport till Digital-tv-kommittén skrivit följande: *"I princip hela den del av befolkningen som inte är kabel-tv-ansluten kan potentiellt ta emot televisionssändningar från satelliter, antingen direkt eller via olika former av*

Fel! Okänt namn på

matar-/kabelnät ...Det innebär att så gott som hela den svenska befolkningen kan se public-service-kanaler digitalt även om ett marknät inte byggs.”

I det svenska markbundna digitala tv-nätet kommer det, utan extra kostnad, att erbjudas SVT 1, SVT 2, Kunskapskanalen/Barnkanalen, SVT 24 samt TV 4 – allt som allt fem kanaler. Detta skall jämföras med vårt grannland Finland. Där får man i basutbudet hela 14 tv-kanaler och tio radiokanaler utan extra kostnad. Detta är med all säkerhet ytterligare en anledning till varför svenska tv-tittare i så begränsad omfattning har köpt digitala tv-boxar för marksändning.

Vad gäller Utbildningsradion (UR) anser vi att ett samutnyttjande av teknik och produktionsresurser med SR och SVT skulle innebära att programverksamheten blir betydligt billigare utan att kvaliteten försämrades. Detta konstaterade också utredningen ”Radio och TV i allmänhetens tjänst”. Vi anser dessutom att UR i större omfattning än i dag bör kunna köpa in en stor del av utbildningsproduktionen från andra producenter av utbildning än SVT. Det innebär ett mer kostnadseffektivt UR. Vi utvecklar den moderata mediepolitiken i motion 2005/06:K340 Media av Göran Lennmarker m.fl. (m).

Stockholm den 21 september 2005

Fredrik Reinfeldt (m)

Mikael Odenberg (m)

Per Westerberg (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Lennart Hedquist (m)

Tomas Högström (m)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Beatrice Ask (m)

Per Bill (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Göran Lennmarker (m)

Sten Tolgfors (m)